



Pašnodarbinātā sociālās apdrošināšanas iemaksas

Publicēts: 16.01.2023.

Atjaunināts: 03.01.2025.

Pašnodarbinātie no saviem ienākumiem no saimnieciskās darbības maksā valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

Atkarībā no ienākumu lieluma un pašnodarbinātā izvēles var būt jāmaksā viens vai vairāki no trim sociālās apdrošināšanas veidiem:

1. Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas



Šīs iemaksas jāmaksā tikai tad, ja ienākumi mēnesī ir vismaz 740 eiro.

Ienākumus aprēķina kā starpību starp konkrētā mēneša ieņēmumiem un izdevumiem. Pašnodarbinātā ienākumiem nav jāpieskaita tie ienākumi, kas saņemti citā statusā (piemēram, darba alga).

Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu likme

31,07% no vismaz 740 eiro mēnesī

Var brīvi izvēlēties maksāt iemaksas arī no lielākas summas, tādējādi palielinot savu pensijas kapitālu, kā arī tā atbalsta lielumu, ko var saņemt darba nespējas (piemēram, slimības) gadījumā.

Atšķirīga likme ir vecuma pensijas saņēmējiem (29,36 %) un nekustamā īpašuma apsaimniekotājiem (26,59 %).

2. Iemaksas pensiju apdrošināšanai



Ja ienākumi mēnesī pārsniedz 740 eiro, tad no tās ienākumu daļas, kas pārsniedz 740 eiro, maksā iemaksas pensiju apdrošināšanai.

Ja ienākumi ir mazāki par 740 eiro mēnesī, iemaksas pensiju apdrošināšanai maksā no visiem faktiskajiem ienākumiem.

Iemaksu pensiju apdrošināšanai likme

10% no:

tās ienākumu daļas, kas ir lielāka par 740 eiro mēnesī vai

visiem ienākumiem, ja tie ir mazāki par 740 eiro mēnesī

Minimālās obligātās iemaksas jāmaksā tiem pašnodarbinātajiem, kuru vidējie mēneša ienākumi ceturksnī ir mazāki par 740 eiro un attiecīgi kopējie ceturkšņa ienākumi ir mazāki par 2220 eiro.

Tā kā cilvēka ienākumi no saimnieciskās darbības var nesasniegt minimālās algas lielumu jeb 740 eiro, no kā tiek rēķinātas minimālās obligātās iemaksas, ar likumu ir noteiktas cilvēku grupas, piemēram, jaunie vecāki un pensionāri, kam šīs iemaksas nav jāmaksā. Savukārt algotu darbu nestrādājošiem pašnodarbinātajiem pašiem ir iespēja izvēlēties šīs iemaksas nemaksāt.

Cilvēkam, kas vienlaikus ir darba ņēmējs un pašnodarbinātais, ienākumus summē, lai noteiktu, vai tie ir minimālajā apmērā. Ja pašnodarbinātajam, kas vienlaikus ir darba ņēmējs, deklarētie (summētie) ienākumi ceturksnī ir mazāki par 2220 eiro, minimālās obligātās iemaksas no starpības starp 2220 eiro un šiem ienākumiem no saviem līdzekļiem veic darba devējs. Pašnodarbinātais minimālās obligātās iemaksas veic pats tikai par tiem periodiem, kad pats nav bijis darba ņēmējs.

Pašnodarbinātajiem, kas ir darba devēji, šīs iemaksas jāveic gan par sevi (ja pats nestrādā nekur citur), gan par saviem darbiniekiem.

Minimālo obligāto iemaksu likme

10% no starpības starp 740 eiro un faktiski saņemtajiem ienākumiem.

Pašnodarbinātie mikrouzņēmuma īpašnieki valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas atsevišķi neveic – šajā režīmā tiek maksāts tikai mikrouzņēmuma nodoklis, no kura 80% tiek novirzīti pašnodarbinātā sociālajai aizsardzībai. Savukārt par mikrouzņēmuma darbiniekiem algas nodoklis un arī obligātās sociālās iemaksas jāmaksā tāpat kā par uzņēmumu darbiniekiem.

Kā aprēķināt un samaksāt sociālās apdrošināšanas iemaksas

Lai aprēķinātu un samaksātu valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, reizi ceturksnī pašnodarbinātajam ir jāiesniedz "Pašnodarbinātā vai darba ņēmēja ziņojums". Tas jā dara arī tad, ja ienākumi no saimnieciskās darbības ir bijuši tikai vienā vai divos ceturkšņa mēnešos.

Savukārt minimālās obligātās iemaksas aprēķina pašnodarbinātajam aprēķina Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra.

“Pašnodarbinātā vai darba ņēmēja ziņojumu” iesniedz elektroniski EDS17 dienu laikā pēc ceturkšņa beigām – tātad līdz 17. aprīlim, 17. jūlijam, 17. oktobrim un 17. janvārim.

EDS izvēlas sadaļu “Dokumenti” – “No veidlapas”- “Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu dokumenti” - “Pašnodarbinātā vai darba ņēmēja ziņojums”.

Ja ziņojums aizpildīts kļūdaini, to var labot mēneša laikā pēc samaksas termiņa – tātad par 1.ceturksni var precizēt līdz 23.maijam, par 2.ceturksni – līdz 23.augustam, par 3.ceturksni – līdz 23.novembrim, par 4.ceturksni – līdz 23.februārim.

Aizpildot ziņojumu un norādot tajā savus ienākumus, maksājamo VSAOI un pensiju apdrošināšanas iemaksu apmēru EDS aprēķinās automātiski.

Aprēķinātās iemaksas par katru ceturksni jāsamaksā 23 dienu laikā pēc ceturkšņa beigām – tātad līdz 23. aprīlim, 23. jūlijam, 23. oktobrim un 23. janvārim.

Maksājumu veic EDS sadaļā “Maksājumi”.

Ja pašnodarbinātā ziņojums aizpildīts kļūdaini, to var labot mēneša laikā pēc samaksas termiņa – tātad par 1.ceturksni var precizēt līdz 23.maijam, par 2.ceturksni – līdz 23.augustam, par 3.ceturksni – līdz 23.novembrim, par 4.ceturksni – līdz 23.februārim.

Izņēmums: lauksaimnieciskā ražošana un intelektuālais īpašums

Pašnodarbinātie no lauksaimnieciskās ražošanas ienākuma vai ienākuma no intelektuālā īpašuma iemaksas pensiju apdrošināšanai maksā vienu reizi par visu gadu.

Pašnodarbinātā ziņojuma iesniegšana:

ja visos gada mēnešos saimnieciskās darbības ienākums (peļņa) ir mazāks par 740 eiro mēnesī, ziņojumu EDS iesniedz vienreiz gadā līdz 17. janvārim un tajā atzīmē, ka gūst ienākumu no intelektuālā īpašuma vai no lauksaimnieciskās ražošanas.

ja kādā no mēnešiem saimnieciskās darbības ienākums (peļņa) ir lielāks par 740 eiro mēnesī, par attiecīgo ceturksni iesniedz pašnodarbinātā ziņojumu 17 dienu laikā pēc ceturkšņa beigām un aprēķina un veic klasiskās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, bet veidlapas rindā “Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekts pensiju apdrošināšanai, kuram piemēro obligāto iemaksu likmi 10%”, jānorāda 0.

Iemaksu pensiju apdrošināšanai samaksas termiņš: nākamā gada 23. janvāris.

Ja pašnodarbinātā ziņojumā deklarētie ienākumi ir mazāki par 2220 eiro ceturksnī, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA) aprēķina minimālās obligātās iemaksas.

Informāciju par VSAA aprēķināto pašnodarbinātais saņem savā EDS kontā par katru ceturksni. Šie paziņojumi ir informatīvi, pašnodarbinātais var brīvprātīgi izvēlēties, vai tos apmaksāt uzreiz.

VSAA gala aprēķinu par visu gadu pašnodarbinātais saņem savā EDS kontā līdz nākamā gada 1.jūlijam.

Aprēķinātās iemaksas jāsamaksā līdz 23.oktobrim.

Maksājumu veic EDS sadaļā "Maksājumi".

Kādos gadījumos minimālās obligātās iemaksas var izvēlēties neveikt

Tā kā cilvēka ienākumi no saimnieciskās darbības var nesasniegt minimālās algas lielumu jeb 740 eiro, no kā tiek rēķinātas minimālās obligātās iemaksas, algotu darbu nestrādājošiem pašnodarbinātajiem ir iespēja izvēlēties šīs iemaksas nemaksāt.

Kā izvēlēties neveikt minimālās obligātās iemaksas

Ja pašnodarbinātais nestrādā algotu darbu un izvēlas minimālās obligātās iemaksas neveikt, jāiesniedz EDS apliecinājums par nākamā ceturkšņa plānotajiem ienākumiem.

Apliecinājumu jāiesniedz īpaši tam izveidotā veidlapā, kas pieejama EDS sadaļā "Dokumenti" – "No veidlapas" – "Dokumentu grupa" – "Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu dokumenti" - "Pašnodarbinātā apliecinājums par plānotajiem ienākumiem".

Par katru ceturksni apliecinājumu var iesniegt līdz ceturkšņa pirmā mēneša 17.datumam.

Līdz 17.janvārim var iesniegt prognozes apliecinājumu par visu nākamo gadu.

Ja saimnieciskā darbība reģistrēta gada laikā, apliecinājumu iesniedz vienlaikus ar saimnieciskās darbības reģistrēšanu.

Ja pašnodarbinātais pārtrauc būt darba ņēmējs un viņam pašam būtu jāsāk maksāt minimālās obligātās iemaksas, apliecinājumu iesniedz 15 dienu laikā pēc darba ņēmēja statusa zaudēšanas.

strādājošu ieslodzīto (notiesāto, kas tiek nodarbināts brīvības atņemšanas soda izciešanas laikā vai apcietināto, kas tiek nodarbināts, atrodoties izmeklēšanas cietumā))

pensionāru (cilvēku, kas sasniedzis pensijas vecumu vai vecuma pensiju saņem priekšlaicīgi)

cilvēku ar invaliditāti (cilvēku ar I un II grupas invaliditāti)

bērnu ar invaliditāti līdz 18 gadu vecumam

mazu bērnu vecākiem (cilvēku, kura paša vai laulātā algas nodokļa grāmatiņā ir reģistrēts bērns, kas nav sasniedzis triju gadu vecumu)

daudz bērnu vecākiem (cilvēku, kura paša vai laulātā algas nodokļa grāmatiņā ir reģistrēti trīs vai vairāk bērnu līdz 18 gadu vecumam vai līdz 24 gadu vecumam, no kuriem vismaz viens ir jaunāks par septiņiem gadiem, kamēr bērns turpina vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iegūšanu)

bērna ar invaliditāti vecākiem (cilvēku, kura paša vai laulātā algas nodokļa grāmatiņā ir reģistrēts nepilngadīgs bērns ar invaliditāti)

jaunieti, kas mācās (cilvēku līdz 24 gadu vecumam, kura mācās vispārējās, profesionālās, augstākās (pilna laika studijās) vai speciālās izglītības iestādē, izņemot laiku, kad attiecīgā persona ir pārtraukusi mācības vai studijas)

cilvēku, kurš kā darba ņēmējs tiek nodarbināts sociālā pakalpojuma sniegšanā un kura darba devējs ir Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā reģistrēta institūcija

cilvēku, kurš ir pakļauts sociālās atstumtības riskam un kuru nodarbina darba devējs, kam piešķirts sociālā uzņēmuma statuss

pavadoni vai asistentu (cilvēku, kurš sniedz valsts finansētu pavadoņa (bērnam līdz 18 gadu vecumam) vai asistenta pakalpojumu vai pašvaldības finansētu aprūpes pakalpojumu bērnam līdz 18 gadu vecumam, vai Eiropas Savienības politiku instrumentu projekta ietvaros finansētu aprūpes pakalpojumu bērnam līdz 18 gadu vecumam)

laiku, kurā pašnodarbinātajam ir pārtraukta saimnieciskā darbība

personu, kura pilda valsts aizsardzības dienestu tiešo dienesta pienākumu izpildes laikā

sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa maksātāju

Latvijas darba ņēmēju pie darba devēja ārvalstnieka

ārvalstu darba ņēmēju pie darba devēja ārvalstnieka